

การศึกษาบริบทเชิงพื้นที่และคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหลังเผชิญวิกฤตน้ำมันรั่ว
ในทะเลเขตพื้นที่จังหวัดระยอง

A study of spatial context and the quality of life of local fishermen after oil
spills crisis in Rayong Province

สุทธิพงษ์ ปานเพชร¹ และ ศราวุฒิ อินทพนม²

Sutthipong Parnpechra¹ and Sarawoot Intapanom²

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

Learning Institute for Everyone, Thailand

Corresponding Author E-mail: ¹sutthipongparn1872@gmail.com

Retrieved: May 22, 2024; Revised: September 28, 2024; Accepted: September 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ ระดับคุณภาพชีวิต และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหลังเผชิญวิกฤตน้ำมันรั่วในทะเลในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในจังหวัดระยองที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นระยะเวลา 1 ปี หลังเผชิญวิกฤตน้ำมันรั่วในทะเล จำนวน 380 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากเลือกรายชื่อของชาวประมงพื้นบ้านตามทะเบียนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นกับกรมประมง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) บริบทเชิงพื้นที่ 3) คุณภาพชีวิตและ 4) ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดระยอง ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านสืบทอดมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ มีผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์เข้ามาทำมาหากิน ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และการประกอบอาชีพ แสดงถึงการมีภูมิหลังที่เปราะบางตามมายาคติที่ทับซ้อนกันใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิประวัติศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านการพัฒนา ด้านสุขภาพ และด้านอาชีพและการลงทุน 2) ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดระยอง อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว (\bar{X} =3.72, S.D.=0.73) ด้านสุขภาพ อนามัย และโภชนาการ (\bar{X} =3.24, S.D.= 0.64) และด้านชีวิตการทำงาน (\bar{X} =3.17, S.D.= 0.63) ตามลำดับ และคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา (\bar{X} =2.92, S.D.= 2.69) ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน (\bar{X} =2.92, S.D.= 0.64) ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ (\bar{X} =2.67, S.D.= 0.71) และด้านประชาธิปไตย (\bar{X} =2.48, S.D.= 0.78) ตามลำดับ 3) ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน สูงที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน และด้านชีวิตการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 23.7, 16.8 และ 16.6 ตามลำดับ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอแนะว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านควรดำเนินการอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีความต่อเนื่องและสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติ

คำสำคัญ: บริบทเชิงพื้นที่; คุณภาพชีวิต; ความต้องการ; ประมงพื้นบ้าน; น้ำมันรั่ว

Abstract

This cross-sectional research aims to study 1) the spatial context, 2) the level of quality of life, and 3) the need to improve the quality of life of local fishermen after facing the oil spill crisis at sea in Rayong Province. The sample group was purposively selected to be 380 local fishermen in Rayong Province who have been facing the oil spill crisis at sea since 2022, using a simple sampling method randomly selected the local fishermen according to the registration of local fishing community organizations with the Fisheries Department. The research data were collected using a questionnaire that was created along with observation and interview methods as follows: 1) personal information, 2) spatial context, 3) quality of life, and 4) needs for improving the quality of life of local fishermen. The data were analyzed using frequency distribution, finding the mean of research data and standard deviation together with content analysis.

The research results found that 1) the spatial context of Rayong Province Most local fishermen have been practicing local fishing since their ancestors. People of many different ethnicities come to make a living affected by industrial development in the environment, health, and occupation. It shows a fragile background based on overlapping myths in 6 areas: geography, history Historical aspects, social aspects, development aspects, health aspects, and career and investment aspects. 2) Quality of life level of local fishermen in Rayong Province. At a moderate level in 3 areas: family (\bar{X} =3.72, S.D.=0.73), health, hygiene, and nutrition (\bar{X} =3.24, S.D.= 0.64), and work-life (\bar{X} =3.17, S.D.= 0.63), respectively, and quality Life is at a low level in 4 areas: education (\bar{X} =2.92, S.D.= 2.69), environment and work safety (\bar{X} =2.92, S.D.= 0.64), economic growth and income distribution (\bar{X} =2.67, S.D.= 0.71 and the Pracharat aspect (\bar{X} =2.48, S.D.= 0.78), respectively. 3) The need to develop the quality of life of local fishermen, the highest in the top 3, includes economic growth and income distribution. Environmental and work safety aspects and work life Accounted for 23.7%, 16.8%, and 16.6% respectively from the research results. This research suggests that improving the quality of life of local fishermen should be carried out in accordance with the needs of the community. There is continuity and support for sustainability in every dimension.

Keywords: Spatial Context; Quality of Life; Needs; Local Fisherman; Oil Spills

บทนำ

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งในภาคตะวันออกของประเทศไทย และเป็นหนึ่งในจังหวัดชายทะเลของภาคตะวันออกตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 179 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 3551.9 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 9.79 ของเนื้อที่ภาคตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดเขตอำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทิศตะวันออก ติดเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ทิศใต้ ติดชายทะเลอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดอำเภอสัตหีบ และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2565) สภาภูมิศาสตร์ เป็นพื้นที่ที่ติดกับชายฝั่งทะเลมีชายฝั่งยาว

ประมาณ 15 กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ ได้แก่ หาดพยุหะ หาดบ้านฉาง หาดพลา และบ้านหนองแพบอยู่ บริเวณนิคมมาบตาพุดติดกับหาดพยุหะ พื้นที่ในการศึกษาวิจัยจะอยู่บริเวณทางทิศใต้ซึ่งติดกับทะเลอ่าวไทย สภาพการเป็นอยู่โดยทั่วไปจึงอาศัยทะเลในการประมงชีวิตในครอบครัว หรือโดยภาพรวมเป็นฐานเศรษฐกิจของประชากรที่อยู่บริเวณชายทะเล สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสลับที่ดินเป็นลูกคลื่น สภาพภูมิอากาศเป็นมรสุมเขตร้อน จะมีฝนตกชุกเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี โดยจังหวัดระยองมีชาวประมงพื้นบ้านที่ขึ้นทะเบียนกับองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นกับกรมประมง มีจำนวนรวม 44 กลุ่ม รวมสมาชิก 1,831 คน จำนวนเรือประมง 2,443 ลำ แบ่งเป็นอำเภอเมืองระยอง จำนวน 29 องค์กร มีสมาชิกจำนวน 1,193 คน อำเภอแกลง จำนวน 11 องค์กร มีสมาชิกจำนวน 438 คน และอำเภอบ้านฉาง จำนวน 4 องค์กร มีสมาชิกจำนวน 200 คน

การทำประมงพื้นบ้านเป็นลักษณะของการทำประมงเพื่อยังชีพหรือประมงขนาดเล็ก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน, 2542) ได้ให้ความหมายของประมงพื้นบ้านว่า “เป็นการทำประมงโดยใช้เครื่องมือขนาดเล็ก ไม่ทันสมัย ทำประมงพื้นที่ไม่เกิน 3 กิโลเมตร จากชายฝั่งโดยอาศัยแรงงานในครอบครัว” เครื่องมือประมงที่ใช้ เช่น อวน แห เบ็ด ประมงพื้นบ้านเป็นการทำประมงเพื่อยังชีพ หาอาหาร สร้างรายได้ และก่อให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น ซึ่งปริมาณการจับสัตว์น้ำจากการทำประมงพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 10 จากปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจากการประมงทะเลทั้งหมด (พงศ์เทพ แก้วเสถียร, 2564) สำหรับการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง หรือประมงพื้นบ้านในยุคปัจจุบันนี้ได้รับผลกระทบในหลากหลายมิติที่มีความสลับซับซ้อน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านอยู่ในระดับต่ำมีรายได้ที่ไม่พอต่อรายจ่าย และสาเหตุหนึ่งของการขาดรายได้ที่ควรจะเป็นนั้นมาจากการรั่วไหลของน้ำมันในทะเล

การพัฒนาของประเทศไทยดำเนินควบคู่กับการพัฒนาแหล่งน้ำมันเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้น้ำมันที่เพิ่มมากขึ้น โรงกลั่นน้ำมันจึงมีบทบาทสำคัญในการรองรับความต้องการน้ำมันทั้งในระดับประเทศและระดับโลก แม้ว่าโรงกลั่นน้ำมันมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยภาพรวม แต่ปัญหาจากโรงกลั่นน้ำมันโดยเฉพาะเหตุการณ์น้ำมันรั่วในทะเลเกิดขึ้นได้เช่นกัน โดยเฉพาะทะเลไทยซึ่งเป็นแหล่งอาหารสำคัญของประชาชนในประเทศ ได้รับผลกระทบจากการรั่วไหลของน้ำมันตามเส้นทางขนส่งน้ำมันกลางทะเล ในบริเวณที่มีการขนถ่ายของเรือบรรทุกน้ำมัน หรือจากการดำเนินการขุดเจาะน้ำมันมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (กรมเจ้าท่า, 2565) เมื่อต้นปี พ.ศ. 2565 มีเหตุการณ์น้ำมันรั่วไหลสู่ทะเลแล้ว เบื้องต้นสองเหตุการณ์ โดยรั่วไหลจากท่อใต้ทะเลบริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง และการพบคราบน้ำมันรั่วไหลมาจากเรือบรรทุกน้ำมันอับปางกลางอ่าวไทย บริเวณจังหวัดชุมพร การรั่วไหลของน้ำมันถือเป็นวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล เหตุวิกฤตน้ำมันรั่วไหลที่จังหวัดระยอง ประเทศไทย วิกฤตครั้งนี้ทำให้เกิดการรั่วไหลมากกว่า 140 บาร์เรล โดยอำเภอบ้านฉาง ซึ่งมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ 9 ตำบล เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ตำบลพลา ตำบลบ้านฉาง ตำบลเนินพระ ตำบลตากวน ตำบลมาบตาพุด ตำบลปากน้ำ ตำบลห้วยโป่ง ตำบลชุมชนหนองแพบ และตำบลตะพง ซึ่งเป็นพื้นที่ของชาวประมงชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบจากกรณีน้ำมันรั่วไหลครั้งที่ผ่านมามากที่สุด การรั่วไหลของน้ำมันดิบแต่ละครั้งสร้างความเสียหายแตกต่างกันไปตามปริมาณและประเภทของน้ำมัน สถานที่เกิด สภาพภูมิประเทศ ระยะห่างจากชายฝั่ง สภาพแวดล้อม ความลึก คลื่นลม น้ำขึ้นน้ำลง ความเร็วและทิศทางของลม อุณหภูมิ ระยะเวลา ปริมาณวัตถุที่ลอยน้ำ เช่น เชือก ขยะ สำหรับาย ฯลฯ การศึกษาของภัทรวดี มากมี (2559) พบว่า มีผลกระทบต่อการทำประมง ต่อการใช้ชีวิตของประชาชนด้านการทำมาหากินในการให้บริการและการค้าขายกับนักท่องเที่ยว ผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากการที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง และประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้

ไม่เพียงพอเกี่ยวกับน้ำมันดิบรั่วไหลและมีการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การปฏิบัติการขจัดคราบน้ำมัน ซึ่งอยู่ภายใต้การบัญชาการของศูนย์อำนวยการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำของกรมเจ้าท่าร่วมกับบริษัทที่เกี่ยวข้อง (บีบีซี นิวส์ ประเทศไทย, 2023) โดยการใช้เรือและเฮลิคอปเตอร์ ฉีดพ่นน้ำยาขจัดคราบน้ำมันและใช้เรือวางทุ่นกักน้ำมัน (boom) ไว้บริเวณชายหาด รวมถึงการจัดกำลังบุคลากรจากกองทัพเรือและกรมบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเฝ้าระวังและสำรวจตามแนวชายฝั่งบริเวณชายหาด โดยดำเนินการทันทีที่ได้ประสบเหตุและใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ จนสามารถกำจัดคราบน้ำมันได้หมด นอกจากนี้ยังมีการช่วยเหลือเบื้องต้นต่อผู้ได้รับผลกระทบได้แก่ ชาวประมงพื้นบ้าน โดยการจ่ายเงินช่วยเหลือแก่ชาวประมงพื้นบ้านที่ได้รับผลกระทบทันทีสำหรับกลุ่มประมงและกลุ่มอื่นที่มีอาชีพต่อเนื่องจากชาวประมง เช่น แรงงานรับจ้างแกะปูจากอวน ซ่อมอวน และร้านอาหารทะเล ตลอดจนการจัดสรรเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม การจัดกิจกรรมร่วมกับภาครัฐเพื่อกระตุ้นการบริโภคอาหารทะเล เช่น ตลาดถนนคนเดิน เป็นต้น ทั้งนี้หากมีการจัดการทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืนจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์อย่างคุ้มค่า จะส่งเสริมให้มีการทำประมงได้โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม SMART FISHERIES แม้ในยุคที่ทรัพยากรทางทะเลถูกใช้อย่างหนักจนเกิดวิกฤต (ขวัญชนก นัยจริญ และกฤษณา ชาญณรงค์, 2561)

อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือดังกล่าว เป็นการช่วยเหลือภายหลังจากการเผชิญภาวะน้ำมันรั่วไหลในแต่ละครั้ง โดยไม่ได้มีการศึกษาความต้องการที่แท้จริงของชุมชนหรือผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านซึ่งเป็นกลุ่มชุมชนขนาดใหญ่ที่ได้รับผลกระทบทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวหลังจากการเผชิญปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จึงสนใจที่จะทำการศึกษาริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดระยองและคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหลังเผชิญวิกฤตน้ำมันรั่วในทะเลเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านอย่างเหมาะสมในการรับมือต่อสถานการณ์วิกฤตน้ำมันรั่ว หรือสถานการณ์อื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประกอบอาชีพให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน สร้างความร่วมมือของเครือข่ายของชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรในทะเล รวมไปถึงการเกิดรูปแบบการจัดการทรัพยากรทางทะเลโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional descriptive study) เก็บข้อมูลในช่วงระหว่าง เดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2566 ในชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดระยอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านที่มีรายชื่อตามทะเบียนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นกับกรมประมง ในจังหวัดระยอง จำนวน 1,831 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 ส.ค. 2563) (กรมประมง, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านที่มีรายชื่อตามทะเบียนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นกับกรมประมง ในจังหวัดระยองและอยู่ในเขตพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นระยะเวลา 1 ปี หลังเผชิญวิกฤตน้ำมันรั่วในทะเล จำนวน 380 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 แล้ว ได้จำนวนตัวอย่าง เท่ากับ 328 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดตัวอย่างเพื่อป้องกันความผิดพลาดอีกร้อยละ 15.85% จึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 380 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกตัวอย่างแบบอ้างอิงความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก (Lottery Method) เลือกจากรายชื่อในทะเบียนรายชื่อ

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ผลกระทบของการพัฒนาต่อคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง จำนวน 37 ข้อ

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 5 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 6 ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ลำดับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใส่หมายเลขในช่องลำดับที่ตั้งแต่ 1-7

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วจึงนำแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 1 คน นักวิชาการที่มีประสบการณ์การจัดการความขัดแย้งระหว่างชาวประมงและโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง 1 คน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 1 คน แล้วนำมาปรับแก้ไข ก่อนนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลจากองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นกับกรมประมง ในจังหวัดระยอง

2. ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

3. ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล สอบถามความสมัครใจและขอความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เข้าร่วมการวิจัย

4. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบด้วยตนเอง หรือผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเขียนคำตอบเองได้ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที

5. ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลภาคสนามที่ได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความสามารถในการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายค่อนข้างมาก ใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 15-20 นาที ที่มวิจัยใช้พื้นที่ของทำการกลุ่มประมงหนองแพบสามัคคีเป็นจุดหลักในการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ระหว่างสัมภาษณ์ผู้วิจัยดูแลกลุ่มตัวอย่างให้สุขสบายและสอบถามความพร้อมเป็นระยะ

6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดระยอง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
2. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละ
3. ระดับคุณภาพชีวิต ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 67.6 กลุ่มอายุ 46-55 ปี มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 35.3 การศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 46.3 สถานภาพคู่ ร้อยละ 60.5 สถานภาพในการประกอบอาชีพประมงคือเป็นเจ้าของธุรกิจ ร้อยละ 51.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 35 ประมงพื้นบ้านที่มีเรือแต่ไม่มีเครื่องยนต์ ร้อยละ 35 เครื่องมือที่ใช้เป็นอวนปู ร้อยละ 73.4 เข้าสู่อาชีพประมงพื้นบ้านโดยการสืบทอดอาชีพจากบรรพบุรุษ ร้อยละ 66.6 อาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 85.5 และเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรชุมชนจำนวน 1 กลุ่ม ร้อยละ 59.7 เป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรหรือเครือข่ายจำนวน ร้อยละ 57.1 2)

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านในอำเภอบ้านฉาง ประกอบด้วยมิติทางสังคมผ่านมายาคติที่เกิดขึ้นและทับซ้อนกันอยู่สามารถจำแนกออกได้เป็น 6 มิติ ดังนี้

1. มายาคติด้านภูมิประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความเป็นมาอันยาวนาน ที่ชื่อว่าบ้านฉางจากการลงพื้นที่และสอบถามชาวประมงว่าพื้นที่นี้มีประวัติศาสตร์ด้านการทำนาเกลือหรือไม่ ทุกคนให้คำตอบเดียวกันว่าไม่เคยรู้ในสิ่งนี้ และได้สอบถามนักวิชาการทางด้านวัฒนธรรมจังหวัดระยองก็ไม่เจอสิ่งเหล่านี้เช่นกัน เจอแต่ต้นไม้ฉางเท่านั้น พื้นที่เป็นพื้นที่ป่าและการทำนาข้าวเป็นส่วนใหญ่

2. มายาคติด้านประวัติศาสตร์ เป็นมายาคติที่ไม่ได้ระบุช่วงเวลาชัดเจนมากนั้นซึ่งทุกคนทราบกันตามเรื่องเล่าและความเชื่อดั้งเดิมที่แต่ละชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ที่แห่งนี้เป็นเวลาอันยาวนานหลายร้อยปี

3. มายาคติด้านสังคม เป็นการเข้ามาอยู่อาศัยของผู้คนในหลายหลายชาติพันธุ์และได้ผสมผสานวัฒนธรรมผ่านการแต่งงาน

4. มายาคติด้านการพัฒนา จังหวัดระยองเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ถูกพัฒนาอุตสาหกรรมแม้ไม่ได้เป็นความตั้งใจของกลุ่มชาติพันธุ์ก็ตาม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องนโยบายของภาครัฐมากกว่าที่จะเป็นความเข้าใจการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในพื้นที่บ้านฉาง

5. มายาคติด้านสุขภาพ อำเภอบ้านฉางเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดระยองที่ได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพจากการพัฒนาอุตสาหกรรม และเป็นจังหวัดต้น ๆ ของประเทศที่มีประชากรได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

6. มายาคติด้านอาชีพและการลงทุน ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่ออาชีพดั้งเดิมหดหายไป วัฒนธรรมด้านการส่งเสริมอาชีพก็ไม่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยองอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยอง

(N=380)

ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยอง	Mean	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ด้านสุขภาพ อนามัย และ โภชนาการ	3.24	0.64111	ปานกลาง
2. ด้านการศึกษา	2.92	0.69	น้อย
3. ด้านชีวิตการทำงาน	3.17	0.63	ปานกลาง
4. ด้านครอบครัว	3.72	0.73	ปานกลาง
5. ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความยากจน การกระจายรายได้ และสวัสดิการ	2.67	0.71	น้อย
6. ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.92	0.64	น้อย
7. ด้านประชาธิปไตย	2.48	0.78	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงที่บ้านในจังหวัดระยอง อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.73) ด้านสุขภาพ อนามัย และโภชนาการ ($\bar{X}=3.24$, S.D.= 0.64) และด้านชีวิตการทำงาน ($\bar{X}=3.17$, S.D.= 0.63) ตามลำดับ และคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ($\bar{X}=2.92$, S.D.= 2.69) ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน ($\bar{X}=2.92$, S.D.= 0.64) ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ($\bar{X}=2.67$, S.D.= 0.71) และด้านประชาธิปไตย ($\bar{X}=2.48$, S.D.= 0.78) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชาวประมงที่บ้านส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยอง (N=380)

ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ด้านสุขภาพ อนามัย และ โภชนาการ	56	14.7
2. ด้านการศึกษา	59	15.5
3. ด้านชีวิตการทำงาน	63	16.6
4. ด้านครอบครัว	33	8.7
5. ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความยากจน การกระจายรายได้ และสวัสดิการ	90	23.7
6. ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	64	16.8
7. ด้านประชาธิปไตย	15	3.9
รวม	380	100

จากตารางที่ 2 ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงที่บ้าน สูงที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน และด้านชีวิตการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 23.7, 16.8 และ 16.6 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า วิถีชีวิตชาวประมงที่บ้านในอำเภอบ้านฉาง ประกอบด้วยมิติทางสังคมผ่านมายาคติที่เกิดขึ้นและทับซ้อนกันอยู่สามารถจำแนกมายาคติออกเป็น 6 มิติ ซึ่งประกอบด้วย

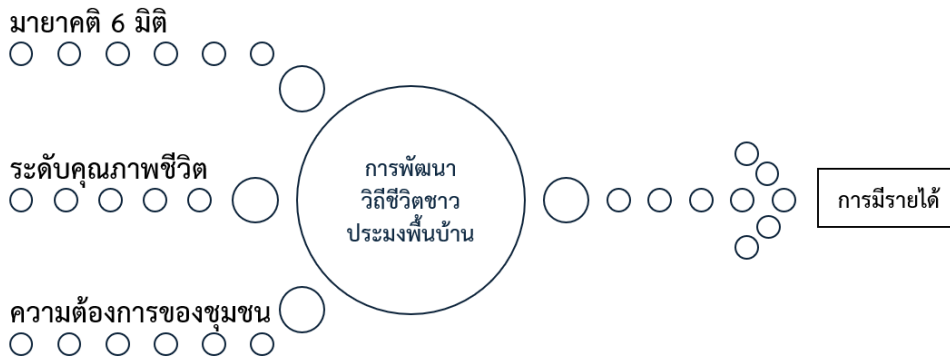
ด้านภูมิประวัติศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านการพัฒนา ด้านสุขภาพ ด้านอาชีพและการลงทุน อย่างไรก็ตาม แม้ว่า 6 มายาคติจะปรากฏออกมา แต่ก็สะท้อนมายาคติการพัฒนาที่ถูกครอบงำด้วยระบบทุนนิยมเพื่อการส่งเสริมการลงทุน ก่อให้เกิดรูปแบบมุมมองการพัฒนาวิถีชีวิตของชาวประมงในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยองแบบเพื่อพัฒนาให้เกิดรายได้ หรือการเพิ่มรายได้เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถนำรายได้มาพัฒนาต่อยอดด้านการศึกษา ด้านสุขภาพและอาชีพต่อไป อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่วุ่นวายกลับละเลยความเป็นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมากกว่าสามชั่วอายุคน ทำให้ขาดการพัฒนาแบบต่อยอดที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้ การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาอาชีพจากอาชีพชาวประมงเดิมจึงกระทำได้อย่างยากเพราะการยึดติดกับมายาคติเดิมที่อาชีพประมงพื้นบ้านหมายถึงรายได้หลักของครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรวัดน์ จันทร์สว่าง (2554) ที่พบว่า วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านสะท้อนถึงภูมิปัญญาของวิถีชีวิตที่เรียบง่ายพอเพียง สงบสุข เป็นวิถีชีวิตที่ยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน มุมมองต่าง ๆ ที่ได้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านความงามที่แฝงไปด้วยร่องรอยของการดำเนินชีวิตศิลปะและวัฒนธรรมจึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวประมงพื้นบ้าน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยองอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบจากน้ำมันรั่วไหลจากการชนถ่ายของเรือบรรทุกน้ำมัน แทนชุดเจาะน้ำมัน ท่อใต้ทะเลบริเวณมาตาพุด จังหวัดระยอง รวมทั้งการรั่วไหลของน้ำมันจากเรือบรรทุกน้ำมันอับปางกลางอ่าวไทย ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล (กรมเจ้าท่า, 2565) และการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่อยู่ในระดับต่ำ ทำให้เกิดความกังวลในระดับคุณภาพชีวิตที่จะส่งผลกระทบต่อความยากจน ความปลอดภัยในชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่าระดับรายได้ต่อเดือน อาชีพและสถานะทางอาชีพประมงที่ต่างกัน ยังส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นที่ทั้งในด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิตด้านการศึกษา คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว คุณภาพชีวิตด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญ ประเด็นสำคัญอีกหนึ่งประเด็นคือกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อย ในทุกด้านเช่น ด้านสุขภาพ อนามัย และ โภชนาการ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการทำงาน ด้านครอบครัว ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความยากจน การกระจายรายได้ และสวัสดิการ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านประชาธิปไตย ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่มในการพัฒนา (โกวิทย์ สวัสดิ์มงคล, 2550) โดยเฉพาะอยู่ที่ด้านสุขภาพ อนามัย และ โภชนาการเพื่อเพิ่มศักยภาพและความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนที่น่าอยู่และเข้มแข็งขึ้นไปกับสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยที่ดีกว่าเช่นกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้าน โดยความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน และด้านชีวิตการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 23.7, 16.8 และ 16.6 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตั้งแต่เหตุการณ์น้ำมันรั่วที่จังหวัดระยอง ชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดระยอง ยังไม่รู้สึกว่ามีหน่วยงานเอกชนใดหรือภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเท่าที่ควร ทำให้ส่งผลกระทบในระยะยาวทั้งด้านสิ่งแวดล้อมการหารายได้จากการท่องเที่ยวตามแนวชายหาดที่มีนักท่องเที่ยวลดลง และการหารายได้จากการประมงที่มีสัตว์น้ำทะเลลดลง มีการเสนอแนะเรื่องขอให้ช่วยมีการสร้างเขื่อนหรือแนวกันคลื่นเพื่อให้มีพื้นที่และสามารถเลี้ยงปลาในกระชังได้ และจะได้มีโอกาสเพิ่มรายได้มากขึ้นจากการเลี้ยงปลาในกระชัง และขอให้ช่วยจัดสรรหาเครื่องมือในการประกอบอาชีพประมงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทุนการศึกษาสำหรับบุตรและหลานของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาที่ดี

และยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวรุ่นต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทราวดี มากมี (2559) ที่ติดตามประเมินผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชาวประมงที่อาศัยอยู่ในตำบลเพ อำเภอมือง จังหวัดระยอง พบว่า ภายหลังจากเหตุการณ์น้ำมันดิบรั่วไหลผลกระทบต่อการทำประมงของคนบนเกาะเสม็ด เริ่มลดน้อยลงตามระยะเวลา ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนด้านการทำมาหากินในการให้บริการและการค้าขายกับนักท่องเที่ยว และประชาชนมีความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันดิบรั่วไหลและการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม เนื่องจากการขาดการทำความเข้าใจ การขาดความร่วมมือของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และประชาชนบางส่วนมีความรู้สึกว่าการขาดความเป็นธรรมในการได้รับการชดเชยความเสียหาย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านในอำเภอบ้านฉาง ประกอบด้วยมิติทางสังคมผ่านมายาคติที่เกิดขึ้นและทับซ้อนกันอยู่สามารถจำแนกมายาคติออกเป็น 6 มิติ อาทิ ด้านภูมิประวัติศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านการพัฒนา ด้านสุขภาพ ด้านอาชีพและการลงทุน และจากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า มายาคติจะสะท้อนออกมาเพื่อการส่งเสริมการลงทุน มุมมองการพัฒนาวิถีชีวิตของชาวประมงในแบบเพื่อพัฒนาให้เกิดรายได้ หรือการเพิ่มรายได้เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถนำรายได้มาพัฒนาต่อยอดด้านการศึกษาและด้านสุขภาพและอาชีพต่อไป หากแต่การพัฒนาที่วนนี้กลับละเลยความเป็นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมากกว่าสามชั่วอายุคน ทำให้ขาดการพัฒนาแบบต่อยอดที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้ การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาอาชีพจากอาชีพชาวประมงเดิมจึงกระทำได้อย่างยากเพราะการยึดติดกับมายาคติเดิมที่อาชีพประมงพื้นบ้านหมายถึงรายได้หลักของครอบครัว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการฟื้นฟูการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และอนุรักษ์ไว้ให้มีการสืบทอดต่อไป 2) จัดทำโครงการ “ศูนย์บริการและพัฒนาเครื่องมือประมงชายฝั่ง”

การวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงในพื้นที่จังหวัดระยองอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากผลกระทบจากน้ำมันรั่วไหลจากการขนถ่ายของเรือบรรทุกน้ำมันแท่นขุดเจาะน้ำมัน ท่อใต้ทะเลบริเวณมาตาพุด จังหวัดระยอง รวมทั้งการรั่วไหลของน้ำมันจากเรือบรรทุกน้ำมันอับปางกลางอ่าวไทย ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล และการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ทำ

ให้เกิดความกังวลในระดับคุณภาพชีวิตที่จะส่งผลต่อความยากจน ความปลอดภัยในชีวิต อีกทั้งยังส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นที่ทั้งในด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิตด้านการศึกษา คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สนับสนุนให้เกิด “โครงการกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับบุตรหลานชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้าน” 2) โครงการ “กองทุนเพื่อส่งเสริมและสร้างเสริมสุขภาพของชาวประมงพื้นบ้าน”

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้าน โดยความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน และด้านชีวิตการงาน ในขณะที่ชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดระยอง ยังไม่รู้สึกรู้สีกว่า มีหน่วยงานเอกชนใดหรือภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเท่าที่ควร ทำให้ส่งผลกระทบต่อระยะยาวทั้งด้านสิ่งแวดล้อมการหารายได้จากการทำงานตามแนวชายฝั่งที่มีนักท่องเที่ยวลดลง และการหารายได้จากการประมงที่มีสัตว์น้ำทะเลลดลง มีการเสนอแนะเรื่องขอให้ช่วยมีการสร้างเขื่อนหรือแนวกันคลื่นเพื่อให้มีพื้นที่และสามารถเลี้ยงปลาในกระชังได้ และจะได้มีโอกาสเพิ่มรายได้มากขึ้นจากการเลี้ยงปลาในกระชัง และขอให้ช่วยจัดสรรหาเครื่องมือในการประกอบอาชีพประมงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทุนการศึกษาสำหรับบุตรและหลานของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาที่ดีและยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวรุ่นต่อไป ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิด โครงการ “ส่งเสริมการเลี้ยงปูและปลาในกระชัง และส่งเสริมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ” 2) โครงการ “กองทุนน้ำมันสำหรับชาวประมงพื้นบ้าน”

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การจัดให้มีการดำเนินการด้าน “การวิจัยเชิงคุณภาพในระดับครอบครัวเพิ่มเติมเพื่อหาอิทธิพลหนุนเสริมการพัฒนาชีวิตเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชาวประมงพื้นบ้าน” เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูล ปัญหาทัศนคติและแนวคิดเชิงลึกของชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้านต่อปัญหาและผลกระทบที่แท้จริงที่เกิดจากปัญหานี้ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ สวัสดิ์มงคล. (2550). ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการรถเอกชนร่วมบริการ ชสมก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กรมเจ้าท่า. (2565). กรมเจ้าท่า เร่งดำเนินการติดตามการกักเรือ พร้อมขจัดคราบน้ำมันรั่วไหลกรณี เรือบรรทุก ป.อ้นมัน 2 อับปางกลางอ่าวไทย. ข่าวกรมเจ้าท่า ฉบับที่ 4/2565. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2565 จาก <https://md.go.th/department-news-department-announcement/>
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2565). ระยอง. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2565 จาก <https://bigdata.dmcg.go.th/inner/province/12>
- กรมประมง. (2023). ศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงทะเล เขต 1 (ระยอง) ร่วมต้อนรับอธิบดีกรมประมง ในโอกาสนายกรัฐมนตรีนเรนทรวิชัยภูมิพบปะกลุ่มประมงเรือเล็กพื้นบ้าน สวนสน-แกลง1 จ.ระยอง. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566, จาก https://www4.fisheries.go.th/dof/news_local/1323/86322
- ขวัญชนก นัยเจริญ และกฤษณา ชาญณรงค์. (2561). บทบาทหน้าที่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts) ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และ ศิลปะ*, 11(3), 329-344.

- จิรวัดน์ จันทรสว่าง. (2554). ประมงพื้นบ้าน. *Veridian E-Journal SU กลุ่มศิลปะและการออกแบบ*, 4(1), 261-274.
- ปิปีซี นิวส์ ประเทศไทย. (2023). น้ำมันรั่วระยอง: ผู้เชี่ยวชาญกังวลกับสภาพระบบท่อนกลางทะเลและท่อใต้ทะเล. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-60217191>
- พงศ์เทพ แก้วเสถียร. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มประมงพื้นบ้านสู่การสร้างเครือข่ายชุมชนการจัดการทรัพยากรบึงขุนทะเล ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 5(2), 19-35.
- ภัทราวดี มากมี. (2559). การประเมินผลกระทบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กรณีปัญหาน้ำมันดิบรั่วไหล จังหวัดระยอง: การวิจัยแบบผสานวิธี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 36(3), 1-18.
- สมสิทธิ์ จิตรสถาพร. (2550). *แนวโน้มของศูนย์สื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน. (2542). *วิกฤตการณ์ทรัพยากรประมงไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd Ed.). New York: Harper and Row.